

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

פתרון פנימיות חלומות יוסף

השבטים רועי צאן ויוסף מנהיג את מצרים / קנאת אחי יוסף במעלת ושגב
עבודתו / יעקב מגלה כיצד כל עבודות השבטים הן עבודה ותכלית אחת / שעה
אחת, מקום אחד ועבודה אחת

שני חלומות חלם יוסף בפרשתנו אודות מעלתו על פני אחיו והוריו, וסיפרם לאביו
ולאחיו. אמנם, אחיו לא ראו בעין יפה את החלומות, ועד ש"ויקנאו בו אחיו". ועל יחסו
של יעקב נאמר: "ואביו שמר את הדבר" (פרשתנו לז, יא).

והנה, בטיבה של "שמירה" זו ששמר יעקב את הדבר, אמרו במדרש (בראשית רבה
פפ"ד, יב): "נטל קולמוס, וכתב באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום".

ויש לתמוה אודות מעשה יעקב (וראה גם במפרשי המדרש על אתר), איזו תועלת הפיק
מכך שרשם את זמן ומקום החלומות? וגם אם מצא יעקב איזו סיבה לרשום את פרטי
החלום, הרי ה' לו לכתוב לכל לראש את החלום עצמו, ואילו במדרש אין מסופר כלל
שכתב את תוכן החלום.

ותחילה יש לבאר את תוכנם הפנימי של חלומות יוסף, אשר הם רומזים על עניינים
שברומו של עולם בנוגע לעבודתם הרוחנית של השבטים ובני ישראל במשך הדורות,
ואזי יתברר כיצד עניינה הפנימי של כתיבת יעקב הוא עניין גדול ונשגב מאוד, הנוגע
לעבודה בזמן הגלות.

השבטים רועי צאן ויוסף מנהיג את מצרים

שנים עשר שבטי י-ה, עבדו את הבורא ית"ש כל אחד לפי שורש נשמתו. אמנם,
הפרש כללי ומהותי מצינו בין עבודת יוסף לדרך הנהגת אחיו (ראה בזה בלקוטי שיחות חכ"ה
עמ' 254. וש"נ):

פרנסתם של השבטים הייתה על ידי שרעו את צאנם. ולא בכדי בחרו השבטים אומנות זו, כי על ידי שהיו רועי צאן, הי' ביכלתם לצאת אל השדה, ושם לעבוד את הבורא ית' בלא שענייני העולם יבלבלו את מוחם ולבם.

לעומתם, יוסף לא הי' מנותק מן העולם, ואדרבא הוא הי' במצרים ערוות הארץ, ושם גופא הי' מנהיג את בית פוטיפר, ואחר כך את בית האסורים, ולבסוף את כל ארץ מצרים, ולמרות הטרדות העצומות מעבודתו במצרים, עמד יוסף בכל הניסיונות ונותר דבוק בהשי"ת בדבקות עצומה בכל רגע ורגע.

ובזה גופא היה תוקף מעלת יוסף על פני השבטים כולם:

השבטים הוכרחו לפרוש מן העולם ולהיבדל הימנו, מחמת שלא הי' בכוחם להישאר באותה מעלה בעבודת ה' – אלא אם יחיו בהתבודדות וניתוק מן העולם, כי עסקי הגשמיות המה מפריעים ומזיקים לעבודתם הרוחנית.

אבל יוסף גדלה מעלתו עד כדי כך שיכול הי' להיות בגלות ולהנהיג את ארץ מצרים כולה, ויחד עם זאת לא הפריע לו הדבר לעבודת הבורא ית'ש באופן נעלה ביותר.

קנאת אחי יוסף במעלתו ושגב עבודתו

והנה, כאשר שהו בני ישראל בגלות מצרים וכמו כן בשאר גלויות ועד לגלות זו האחרונה, הרי הם שואבים כח לעבודתם מ"מעשה אבות" שהוא "סימן לבנים" (ראה תנחומא לך לך ט. וברמב"ן לך לך יב, ו. ועוד). ואת הכוח לעבודה בזמן חשכת הגלות מקבלים מיוסף דייקא, שהוא עבד את השי"ת בהיותו מצוי בין טרדות עצומות – על דרך הטרדות המקיפות את איש ישראל בזמן הגלות.

וזהו תוכן חלומות יוסף, שבשניהם נרמז כיצד עבודתו של יוסף היא העיקרית והחשובה מבין עבודות השבטים כולם, וממנה שואבים כל בית ישראל כח לעבודתם בזמן הגלות, ועל כן כולם "משתחוים" לו, שההשתחוואה מורה על היות המשתחוה מתבטל ומקבל ממי שמשתחוה אליו.

והנה, על אף המעלה המיוחדת בעבודת יוסף דווקא, מכל מקום הרי גם עבודת שאר השבטים היא עבודה אמתית, וכל אחד ואחד מן השבטים הי' מרגיש כיצד עבודתו היא ראוי' ונכונה, ועל כן כאשר הודיע השי"ת על ידי חלומות יוסף שעבודת יוסף היא העיקרית, ועל ידה דווקא היא העבודה בזמן הגלות המביאה את הגאולה – הנה מיד "ויקנאו בו אחיו", שאין זו קנאה פשוטה וחומרית על שלטון יוסף ח"ו, שהרי השבטים כולם קדושים היו. אלא הייתה זו קנאה רוחנית על מה שבחר השי"ת דווקא לעשות לעיקר את עבודת יוסף, למרות שעבודתם גם היא אמתית ונכונה, ועל דרך מה שאמרו רבותינו (ב"ב כא, א) "קנאת סופרים תרבה חכמה".

וכנגד מה שהיו השבטים מקנאים במעלת יוסף, מספר הכתוב אשר יעקב "שמר את הדבר - כתב באיזה יום . . שעה . . מקום", שבכך פעל למעט החילוקים ביניהם, ולגרום עילוי בעבודת כולם, וכפי שיתבאר לקמן.

יעקב מגלה כיצד כל עבודות השבטים הן עבודה ותכלית אחת

כאשר מתבונן האדם בעבודתו הפרטית ובמעלתה, ומאידך מבחין ברעהו שקיבל מאת השי"ת שליחות ותפקיד אחר הנעלה ומרומם הרבה יותר ממנו, הנה בוודאי אשר יתעורר ב"קנאת סופרים", מדוע לא זכה לשליחות נעלית יותר.

אך אם מתרומם האדם יותר, הרי אינו מביט ובוחר כלל את תפקידו הפרטי לעומת שליחות זולתו. כי הוא עוסק אך ורק במטרה הנעלית שהיא לעשות את רצון הבורא ית"ש, ומכיוון שרצונו ית' הוא שבני ישראל יפעלו עבודה מסוימת בזמן הגלות, הרי עוסק הוא בזריזות ובמרץ במילוי תפקיד זה ככל אשר נדרש ממנו.

ובאופן זה הרי לא יתכן כלל שיקנא בזולתו, שהרי גם הוא וגם זולתו שניהם נוטלים חלק בהשלמת רצונו ית', ואין כל חילוק והפרש מהי חשיבות עבודתו לעומת העבודות המוטלות על אחרים - שהרי כולן רצון הבורא ית' הן. ויתירה מזו, שאין כאן כלל חילוקי דרגות אלא עניין אחד כללי - לעשות את רצון השי"ת.

וזאת הייתה פעולת יעקב במה ש"שמר את הדבר - כתב באיזה יום . . שעה . . מקום":

דהנה, כל אופני עבודות השבטים הרי הם כלולים בתוך עבודת יעקב, שהי' גם אבי עבודתם הרוחנית. ואצלו הלא לא היו עדיין פרטי עבודות שונים, אלא הייתה עבודה אחת בלבד, ובה נרגש בפשטות שהמטרה היא רק למלאות רצון הבורא ית"ש.

והנה, גם לאחר שכבר התחילו השבטים לעבוד איש איש בעבודתו הפרטית, מכל מקום עדיין לא נפרדו לגמרי ממקורם ושרשם בעבודת יעקב, כי הלא בני יעקב היו, ועבודת יעקב הייתה משפעת עליהם גם כן, והי' יעקב פועל שבעבודת כל אחד מהם יורגש איך שהיא רק פרט וחלק מתוך עבודתו העצמית הכוללת כולם.

וממילא, כאשר מדגישים את העבודה הכללית, הנה אין נרגשים החילוקים שבין השבטים, ואין הדגשה על כך ששבט פלוני עבודתו עיקרית יותר ושבט אחר עבודתו אחרת, שהלא כולם הם מרכיבים את העבודה העיקרית שמטרתם רק לעשות רצון ושליחות הבורא ית"ש בזמן הגלות.

שעה אחת, מקום אחד ועבודה אחת

ולא על השבטים בלבד פעל יעקב, כי אם גם על עבודת בניהם ובני בניהם כמשך

הדורות והגלויות כולם, ודבר זה התבטא במה ש"נטל קולמוס וכתב באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום":

בעבודת בני ישראל ישנם אופני עבודות שונים בהתאם לחילוקי השבטים, והזמנים, והמקומות השונים שבהם נתפזרו בני ישראל, אשר יש בכל מקום ובכל זמן אופן עבודה שונה.

ולזה עמד יעקב וכתב "באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום" – שכלל ואיחד את כל הזמנים כולם ואת כל המקומות כולם, על כל החילוקים הרבים שבאופני עבודותיהם, שבכולם תהי' חדורה הנקודה העיקרית של תכלית העבודה בזמן הגלות, וממילא כל מיני וסוגי העבודות הם עבודה אחת של לקיים את רצון השי"ת ושליחותו בזמן הגלות, והכל נכלל ב"איזה שעה" – בזמן אחד הכולל כל הזמנים כולם, ו"באיזה מקום" – במקום אחד שהוא כולל את כל המקומות כולם.

ובזה פעל שבני ישראל ירגישו תמיד בעיקר את מעלת העבודה ולא את מעלתם הייחודית, וכמו כן יהיו חדורים תמיד בתכלית הכוונה של לעשות מהעולם כולו דירה לו ית', עד אשר "והי' ה' למלך על כל הארץ" במהרה בימינו.

